

हिमसंस्कृतवार्ता:

दैनिक ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

पञ्चाङ्गम्

अद्य सिद्धार्थी वि.सं. २०८२,
कलियुगाब्दः ५१२७ शरद-ऋतुः
सूर्यः दक्षिणायनम् आधि-शुक्लचतुर्थीपञ्चमी
आश्विन १० प्रविष्टांशः मङ्गलमयः भवेत्

■ पृष्ठ-4 ■ वर्ष-4 ■ अङ्क-331

1

सितम्बर 26, 2025

Website- www.himsanskritam.com

Email-himsanskrit@gmail.com

2 Himachal News -
मादकद्रव्यस्य निवारणाय
सर्वकारः चिट्टाविरोधी-
स्वयंसेवीयोजना आरभ्यते

भारतं रेलाधारित-मोबायल-लांचर-
सिस्टम् इति मध्यमपरिधेः-अग्रि-
प्रेम्-मिसैल इति प्रक्षेपास्त्रस्य
सफलतया परीक्षणम् अकरोत्

हिमसंस्कृतवार्ता: - भारतेन रेलाधारित-
जंगम-प्रक्षेपण-व्यवस्थायुतं ए. जि. एस्.
प्रेम्-मिसैल इत्यस्य सफलप्रक्षेपणं कृतम्।
प्रक्षेपणमिदं द्विसहस्र किलोमीटर इति यावत्
परिधिम् आच्छादयितुं शक्नोति ।
विविधाभिश्च उन्नतविशेषताभिः युक्तमस्ति।

**केन्द्रीयमन्त्री धर्मेन्द्र प्रधानः
आग्रिमाय बिहारविधानसभा-
निर्वाचनाय भाजपादलस्य
निर्वाचन-प्रभारिरूपेण नियुक्तः**

हिमसंस्कृतवार्ता: - भाजपादलेन
केन्द्रीयमन्त्री धर्मेन्द्र प्रधानः आग्रिमाय
बिहारविधानसभानिर्वाचनाय दलस्य
निर्वाचन-प्रभारिरूपेण नियुक्तः। दलम्
केन्द्रीयमन्त्री सी. आर्. पाटिल इत्यमुमपि
नियुक्तवत्। उत्तरप्रदेशस्य उपमुख्यमन्त्री
केशवप्रसादमौर्यः च निर्वाचनस्य सह-
प्रभारिरूपेण नियोजितः।

**नवदेहल्यां सेना-मुख्यालये
स्वच्छता एव सेवा
इत्यभियानस्य भागत्वेन
स्वच्छता-कर्मचारिणां
सम्मानं कृतवान् रक्षामंत्री**

हिमसंस्कृतवार्ता: - रक्षामंत्री राजनाथसिंहः
नवदेहल्यां सेना-मुख्यालये स्वच्छता एव
सेवा इत्यभियानस्य भागत्वेन स्वच्छता-
कर्मचारिणां सम्मानं कृतवान्। अस्मिन्
अवसरे, श्रीसिद्धः अवदत् यत्, 'स्वच्छभारत
अभियानम्' इतीदं देशस्य प्रत्येकजनं यावत्
क्रान्तिरूपेण प्राप्तमस्ति तत् अद्भुतम् अस्ति।
तस्य क्रान्तेः भागत्वेन अद्य राष्ट्रम्
स्वच्छता-दिवसम् आचरति इति सः
अवदत्। केन्द्रीय-स्वास्थ्य-परिवार-
कल्याण-मन्त्री तथा भाजपा अध्यक्षः जे.
पी. नड्डाः नवदेहल्याम् अस्यवर्षस्य
"स्वच्छता ही सेवा" इति अभियाने
सम्मिलितोऽभवत्।

3 हिमाचली शोधकर्ता हड़प्पलियाः
भाषायाश्च कुञ्जीम् आविष्कृतवान्,
सर्वेषां ४,००० शिलालेखानां
विज्ञानम् अकरोत्

**प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना राजस्थानस्य बांसवाडेति
क्षेत्रे एकदशमलवद्वि-द्वि-लक्ष-कोटिरूप्यकाणां
विकास-परियोजनानां उद्घाटनम्, शिलान्यासश्च कृतः**

हिमसंस्कृतवार्ता: - प्रधानमन्त्री
नरेन्द्रमोदी राजस्थाने
एकदशांशोत्तरद्विंशति लक्षकोटिभ्यः
अधिकमूल्यानां अनेकविकासपरियोजनानां
आधारशिला-स्थापनम् उद्घाटनं च
अकरोत्। सः बांसवाडायां विकास-
परियोजनानां शिलान्यासं उद्घाटनं च
विहितवान्। माही बांसवाडा क्षेत्रे
राजस्थानपरमाणुविद्युत्परियोजनायाः
अन्तर्गतं उन्नतसुरक्षाविशेषताभिः सप्तशतं
मेगावाट् क्षमताभिः सह चत्वारि
स्वदेशीयाः भारयुताः जलनाभकीय
अभिकारकाः अर्थात् जल रिपक्टर इति
स्थापिताः, येन राज्ये विद्युतः उत्पादनं
वर्धितम्। वैश्विकविघ्नानाम् अनिश्चिततानां
सत्स्वपि भारतस्य विकासः उल्लेखनीयः
अस्ति- प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी।
प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना उक्तं यत्
वैश्विकविघ्नानां अनिश्चिततायाश्च सत्स्वपि
भारतस्य विकासः उल्लेखनीयः एव
अस्ति। ग्रेटर-नोयडा इति उपनगरे
उत्तरप्रदेश-अन्ताराष्ट्रिय-व्यापार-
प्रदर्शिन्याः उद्घाटनं कुर्वन्, श्रीमोदी
अवदत् यत्, व्यवधानेन देशस्य ध्यानं न
विचलितं भवति। अतः देशः तस्याम् एव
परिस्थितौ नूतनाः दिशः, नूतनान्
अवसराश्च अन्विष्यति। एतेषां व्यवधानानां

4 बी.सी.सी.आई. इत्यनेन एशिया-कप-
क्रीडाकाले अनुचितकार्याचरणविषये
पाकिस्तानस्य क्रिकेट-क्रीडकौ हरीस
राउफ्, साहिबजदा फरहान् इत्यम्
विरुध्य आई.सी. सी. इत्यत्र परिवादः दत्तः

मध्ये, अद्य भारतं आग्रिमदशकेभ्यः आधारं
सुदृढं कुर्वदस्ति, देशस्य संकल्पश्चास्ति
आत्मनिर्भरभारतस्य मन्त्रः इति सः
अवदत्। प्रधानमन्त्री अवदत् यत्,
सर्वकारः मेक्-इन्-इण्डिया इत्यत्र
केन्द्रितः अस्ति, देशे चिप्-इत्यतः-शिप्
इति पर्यन्तस्य निर्माणलक्ष्यम् अस्ति।
श्रीमोदी उक्तवान् यत् भारतेन यू.पी.आई.,
आधारः, डिजिटलैकर, ओ. एन्. डी. सी.
इत्यादयः मुक्तमञ्चाः निर्मिताः सन्ति, ये
सर्वेभ्यः योजयन्ति, सर्वेभ्यः अवसरान् च
यच्छन्ति। श्रीमोदी अवदत् यत्, अद्य
सर्वकारस्य ई-मार्केट-प्लेस जेम इति
फलकेन प्रायः पञ्चविंशतिः लक्षप्रायः
विक्रेतारः सेवा-प्रदातारश्च सर्वकाराय
आपूर्तिं यच्छन्ति। उत्तरप्रदेशस्य मुख्यमन्त्री
योगी आदित्यनाथः प्रधानमन्त्रिणः
स्वागतमकरोत्, उक्तवाञ्च यत्
ऐतिहासिकतया वस्तु सेवा कर-जी. एस्.
टी. परिष्काराणां कार्यान्वयनान्तरे
प्रधानमन्त्रिणः उत्तरप्रदेशस्य एषा प्रथमा
यात्रा अस्ति। सः अवदत् यत्, निर्धनाः,
कृषकाः, महिलाः, युवकाः,
मध्यमवर्गीयाः, वणिजः, लघु-
मध्यमोद्यमाः, सर्वे समुदायाः, जातीयाश्च
जनाः अस्मिन् दीपावलयवसरे उपहारं
प्राप्तवन्तः।

**नवदेहल्यां विश्व-हैड्रोजन्-भारत-शिखर-
सम्मेलनम् सम्बोधितवान् हरदीपसिंहः पुरी**

हिमसंस्कृतवार्ता: - पेट्रोलियम-प्राकृतिक-वात-मन्त्री हरदीपसिंह-पुरी अवदत् यत्,
भारतेन विंशति प्रतिशतं जैव-इन्धन-सम्पिश्रणस्य लक्ष्यं षण्मासेभ्यः पूर्वमेव प्राप्तमिति।
नवदिल्ल्यां विश्व-हैड्रोजन्-भारत-शिखरसम्मेलनं सम्बोधयन् सः उल्लिखितवान् यत्
त्रिंशदुत्तरद्विसहस्रतमवर्षपर्यन्तं पञ्चाशलक्षदश-परिमितस्य हरित हैड्रोजन् इत्यस्य
उत्पादनक्षमतां प्राप्तुं भारतस्य एकमेव रक्षणात्मकं लक्ष्यम् अस्तीति। श्रीसिद्धः इतोऽपि
अवदत् यत् हरित हैड्रोजन् इति भविष्यस्य इन्धनम् अस्ति, यत्र स्थानीय-आग्रहः,
स्थानीय उत्पादनं, स्थानीय उपभोगः च भवति तत्र सः सफलः भविष्यति। श्रीसिंहः
उल्लिखितवान् यत् भारतस्य तैल-वायु-सार्वजनिक-उपक्रमाः
त्रिंशदुत्तरद्विसहस्रतमवर्षपर्यन्तं दशलक्षदशपरिमितस्य हरित हैड्रोजन् इत्यस्य स्थापनायाः
योजनां घोषयन्ति, येन देशः ऊर्जा संक्रमणस्य नेतृत्वं कर्तुं सज्जः भवेदिति।

सुभाषितम्
प्रजाभ्यः पुण्यपापानां
राजा षष्ठांशमुद्धरेत्।
शिष्याद् गुरुः स्त्रियो
भर्ता पिता पुत्रात्तथैव च।।

अर्थात्- राजा प्रजा के, गुरु
शिष्य के, पति पत्नी के तथा
पिता पुत्र के पुण्य- पाप का
छठा अंश प्राप्त कर लेता है।
अतः पाप कर्म से बचना चाहिए।

प्रतिदिनं नवीनतमं
हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकवार्तापत्रे प्राप्यमं
7876636263
Whatsapp संख्या मध्ये
नमो नमः लिखन्तु

**सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-
अशुद्धिनां कृते सम्बद्धाः
पत्रकाराः लेखकाश्च
उत्तरदायिनः भविष्यन्ति**

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवं कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कोंगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केत- १७७१११

**हिन्दुस्तान-एरोनॉटिक्स्-
लिमिटेड् भारतीयवायुसेना
इत्यनयोः मध्ये लघु-
युद्धविमानानां क्रयणार्थं
अनुबन्धः हस्ताक्षरितः**

हिमसंस्कृतवार्ता: - रक्षामन्त्रालयेन
हिन्दुस्तान् एरोनॉटिक्स् लिमिटेड्
इत्यनेन सह भारतीयवायुसेनायाः कृते
सप्तनवतिः लघु-युद्धविमानानां एम्.
के. 1. ए. इत्यस्य क्रयणार्थं द्विषष्टि-
सहस्रकोटिरूप्यकाणां क्रयणार्थं
अनुबन्धः हस्ताक्षरितः। यस्मिन्
अष्टषष्टिः युद्धविमानानि, नवविंशतिः
युग्मसीटर्-विमानानि च सन्ति, अपि
च भारतीय-वायुदलेन सम्बद्धानि
उपकरणानि अपि सन्ति।

Himachal News - मादकद्रव्यस्य निवारणाय सर्वकारः चिट्टाविरोधी-स्वयंसेवीयोजना आरप्स्यते

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला। राज्यसर्वकारः स्वस्य मादकद्रव्यनिवारण-अभियानं अधिकं सुदृढं कर्तुं चिट्टा-विरोधी-स्वयंसेवक-योजनां (ACVS) प्रारभते । मण्डीमण्डलस्य सरकाघाटे स्वातन्त्र्यदिवसस्य उत्सवस्य समये मुख्यमन्त्रिणः सुखविन्दरसिंहसुक्खोः घोषणायाः अनन्तरं पुलिसविभागेन राज्यसर्वकाराय विस्तृतप्रस्तावः प्रदत्तः। अस्याः योजनायाः अन्तर्गतं १००० चिट्टाविरोधीस्वयंसेवकाः नियोजिताः भविष्यन्ति, येन पुलिस, जनसमूहः, अन्येषां हितधारकाणां च मध्ये सुदृढसहभागिता सुनिश्चिता भविष्यति। एते स्वयंसेवकाः चिट्टा-आदि-मादकद्रव्याणां दुष्प्रभावानाम् विषये समुदायस्य युनां च जागरूकतां जनयिष्यन्ति, अपि च संदिग्ध-क्रियाकलापानाम्, संवेदनशील-अपराधिनां च अनारूपेण पुलिसं प्रति सूचनां दास्यन्ति । ते विद्यालयेषु, महाविद्यालयेषु, समुदायेषु च जागरूकताकार्यक्रमेषु सक्रियरूपेण भागं गृह्णन्ति। ते सभासु, वीथिनाटकेषु, सामाजिकमाध्यमेषु, जागरूकता-अभियानेषु च भागं गृह्णन्ति, प्रभावितानां व्यक्तित्वं परामर्श-पुनर्वास-केन्द्रैः सह सम्बद्धाः च भविष्यन्ति । योजनायाः अन्तर्गतं पञ्जीकृतानां

स्वयंसेवकानां सेवानां कृते मानदं अपि प्रदत्तं भविष्यति। राज्यसर्वकारस्य प्रवक्ता अवदत् यत् मुख्यमन्त्रिणः सुखविन्दरसिंहसुक्खोः नेतृत्वे विगतसार्धद्विवर्षेषु मादकद्रव्यस्य दुरुपयोगविरुद्धं अभियानाय सर्वकारेण विशेषप्राथमिकता दत्ता। अस्मिन् विषये सर्वकारेण अनेके उपक्रमाः आरब्धाः सन्ति । इयं नूतना योजना तृणमूलगुप्तचरं सुदृढं कर्तुं, युनां समाजस्य च जागरूकतां वर्धयितुं, प्रभावितव्यक्तिभ्यः उत्तमपुनर्वाससेवाप्रदानाय, पुलिस-जनसहभागितायाः सुदृढीकरणे च महत्त्वपूर्णं भूमिकां निर्वहति । अस्य उपक्रमस्य प्राथमिकम् उद्देश्यं मादकद्रव्यहितस्य हिमाचलस्य दृष्टिः साकारीकर्तुम् अस्ति ।

सः अवदत् यत् स्वयंसेवकानां सुरक्षायै क्षेत्रपरिचये तेषां समावेशः न भविष्यति, तेषां परिचयः पुलिसैः कठोररूपेण गोपनीयः भविष्यति। संवेदनशीलप्रकरणेषु तेषां सुरक्षा अपि प्रदत्ता भविष्यति। एतेषां स्वयंसेवकानां कृते द्विदिनात्मकः प्रशिक्षणकार्यक्रमः अपि आयोजितः भविष्यति, यस्मिन् एनडीपीएस-अधिनियमस्य मूलभूतविषयेषु, पुलिसप्रक्रियासु, सामुदायिकसङ्गतिविषये च प्रशिक्षणं प्रदास्यते। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् पदं स्वीकृत्य राज्यसर्वकारेण मादकद्रव्यस्य दुरुपयोगविरुद्धं युद्धं आरब्धम्, अनेकानि कठोरपदानि च गृहीतानि। राज्यसर्वकारेण मादकद्रव्याणि मनोरोगनिवारकपदार्थविधानम् (NDPS) कार्यान्वितम्, यत् पूर्वभाजपासर्वकारेण न कृतम्। मादकद्रव्यतस्कराणां ४२ कोटिरूप्यकाधिकमूल्यानां सम्पत्तिः स्वाधिकृत्य पुलिसनियुक्तौ मादकद्रव्यपरीक्षणं अनिवार्यं कृतम् अस्ति। राज्यसर्वकारः विगतसार्धद्विवर्षेभ्यः युनां रक्षणाथं सकारात्मकप्रयत्नाः कुर्वन् अस्ति।

आस्थायाः अपूर्वः भावः श्रीज्वालामुखीमन्दिरे एकेन भक्तेन कृतं ३६ लक्षरूप्यकाणां गुप्तदानम्

हिमसंस्कृतवार्ता:- ज्वालामुखी। आश्विनमासस्य शरद-नवरात्रे विश्वप्रसिद्धे शक्तिपीठे श्रीज्वालामुखीमन्दिरे आस्था-भक्ति-सङ्गमस्य विलक्षणता साक्षी भवति। नवरात्रस्य तृतीये दिने एकः भक्तः स्वपरिचयं गोपनीयं कृत्वा मां ज्वालामुखी-चरणयोः ३६ लक्षरूप्यकाणां विशालां राशिं समर्पितवान्। एतत् गुप्तदानं भक्तानाम् निःस्वार्थभक्तिम्, मातृदेवीं प्रति गहनं विश्वासं च प्रतिबिम्बयति। मन्दिरस्य अधिकारी, तहसीलदारः मनोहरलाल शर्मा इत्यनेन उक्तं यत् नवरात्रस्य तृतीये दिने भक्ताः आहत्य ४१,३६,८२६ रूप्यकाणि मातृदेव्याः चरणयोः अर्पणं कृत्वा स्वस्य अनन्तं विश्वासं प्रदर्शितवन्तः। मन्दिरस्य अधिकारी अवदत् यत् शरदस्य नवरात्रस्य कारणात् मन्दिरस्य परिसरे भक्तानां विशालः प्रवाहः दृश्यते। पञ्जाब-हरियाणा-दिल्ली-उत्तरप्रदेशेभ्यः अपि च देशस्य सर्वकोणेभ्यः भक्ताः मातृदेव्याः दर्शनार्थं आगच्छन्ति। प्रातःकालात् एव मन्दिरस्य परिसरे भक्तानां दीर्घाः पङ्क्तयः भवन्ति, तत्र "जय माता दी" इति घोषैः सम्पूर्णं वातावरणं प्रतिध्वनितम् अस्ति। मन्दिरप्रशासनेन भक्तानां सुविधायै विस्तृता व्यवस्था कृता। सुरक्षा, स्वच्छता, सुचारु दर्शनव्यवस्था च सुनिश्चिता क्रियते येन कोऽपि भक्तः किमपि असुविधां न सम्मुखीभवति। मन्दिरस्य अधिकारिणः सर्वेभ्यः भक्तेभ्यः कृतज्ञतां प्रकटयित्वा नवरात्रस्य अवशिष्टेषु दिनेषु भक्तानां संख्या अधिका वर्धते इति अवदत्।

हिमाचले मानसूनर्तौ राज्यस्य ५,००० कोटिरूप्यकाणां हानिः - जगतसिंहनेगी

हिमसंस्कृतवार्ता: - शिमला। राजस्व, उद्यानिकी, आदिवासीविकासमन्त्री जगतसिंहनेगी इत्यनेन उक्तं यत् केन्द्रसर्वकारेण राज्यस्य कृते ₹१५०० कोटिरूप्यकाणां आश्रयसंकुलस्य घोषणा कृता, परन्तु राज्यसर्वकारेण अद्यापि एकं नाणकम् अपि न प्राप्तम्। सः अवदत् यत् केन्द्रसर्वकारस्य दलानि राज्यं गत्वा क्षतिः मूल्याङ्कनं कृतवन्तः, परन्तु अद्यापि आश्रयसहायता न प्राप्ता। नेगी इत्यनेन उक्तं यत् अस्मिन् मानसूनर्तौ राज्येन ₹५,००० कोटिभ्यः अधिकस्य हानिः अनुमानिता अस्ति, यत्र सर्वकारी-असर्वकारीय-सम्पत्तयः अपि सन्ति । मार्गेषु, कृषिक्षेत्रेषु, उद्यानभूमिषु च महती क्षतिः अभवत् । प्रचण्डवृष्ट्याः कारणात् तीर्थयात्रिकाणां सुरक्षार्थं श्रीखण्डमहादेवः, किन्नरकैलाशः, पवित्राः मणिमहेशयात्राः च स्थगितव्याः आसन् । सः अवदत् यत् २०२३ तमे वर्षे अपि केन्द्रसर्वकाराद् आपदः कृते पर्याप्तं धनं न प्राप्तम्, राज्यसर्वकारेण तु स्वस्य संसाधनात् ₹५०० कोटिरूप्यकाणां आश्रयं प्रदत्तम् केन्द्रसर्वकारेण राज्याय कोटिरूप्यकाणां

आर्थिकसहायता मुक्ता इति पक्षं कृत्वा भाजपानेतारः जनान् भ्रामयन्ति। मन्त्री उक्तवान् यत् २०२५ तमस्य वर्षस्य जूनमासस्य २० दिनाङ्कात् १९ सितम्बर् यावत् राज्ये ४२७ जनानां प्राणाः गताः। ६५१ वज्रचूर्णगृहाणि १०१२ मृत्तिकागृहाणि च पूर्णतया क्षतिग्रस्तानि, २२८७ वज्रचूर्णगृहाणि ४९०८ मृत्तिकागृहाणि च आंशिकरूपेण क्षतिग्रस्तानि। ५८४ आपणानि उद्योगाः, ५८ श्रमशालाः, ७०४८ गोआश्रयस्थानानि, १०४ गृहाणि, दाहगृहाणि च क्षतिग्रस्तानि अभवन् । जगतसिंह नेगी इत्यनेन उक्तं यत् येषां गृहाणि नष्टानि अभवन् तेषां कृते ₹७ लक्षरूप्यकाणां अनुदानं दीयते। केन्द्रसर्वकारः केवलं ₹१.३० लक्षं प्रददाति । राज्यसर्वकारः मृत्तिकागृहेषु आंशिकक्षतिं कृत्वा ₹१ लक्षं, वज्रचूर्णस्य गृहेषु आंशिकक्षतिं कृत्वा ₹१ लक्षं, आपणानां भोजनालयानां च क्षतिं कर्तुं ₹१ लक्षं, गोआश्रयणां क्षतिं कर्तुं ₹५०,०००, कृषि-उद्यानभूमिक्षतिं प्रति बीघा ₹१०,०००, तथा च गवां महिषीणां मृत्योः कृते ५५,००० ₹ प्रददाति च । एतदतिरिक्तं गृहसामग्रीणां हानिः कृते ७० सहस्ररूप्यकाणि, भाटके निवसतः जनानां वस्तूनां क्षतिः कृते ५० सहस्ररूप्यकाणि, गृहे मलिनावशेषस्य कृते ५० सहस्ररूप्यकाणि, पूर्णतया क्षतिग्रस्तं बहुगृहं प्रति २५ सहस्ररूप्यकाणि, गादप्रभावितकृषि-उद्यानभूमिं प्रति बीघा ६ सहस्ररूप्यकाणि, सस्यानां क्षतये प्रतिबीघा ४ सहस्ररूप्यकाणि प्रदत्तानि सन्ति

उत्कलप्रदेशे कार्यरतानां सर्वकारीकर्मचारिणां कृते सितम्बरमासस्य २६ दिनाङ्के वेतनं दास्यते

हिमसंस्कृतवार्ता:- शास्त्री अक्षरः, उत्कलप्रदेशः। शारदीयदुर्गापूजायाः कृते राज्यस्य सर्वे सर्वकारीयकर्मचारिणः पूर्वमेव वेतनं प्राप्नुयुः। माननीय मुख्यमन्त्री मोहनचरणमाझीमहोदयः सितम्बरमासस्य २६ दिनाङ्के चलितमासस्य वेतनं दातुं निर्दिष्टवान्। राज्यस्य सर्वेषां सर्वकारीयकर्मचारिणां वेतनं मासस्य अन्तिमे कार्यदिवसे एव प्राप्यते, राज्यस्य सर्वे सर्वकारीयकार्यालयाः दुर्गापूजायाः कृते २७ दिनाङ्कात् पिथिता एव भविष्यन्ति। दशहरा इत्यादिषु उत्सवेषु विविधानि वस्तूनि क्रियन्ते। अस्मिन् वर्षे च वस्तुसेवाकरः (जीएसटी) २.० संस्कारानन्तरं देशे बचत- उत्सवः अपि आचर्यते। एतत् मनसि कृत्वा मुख्यमन्त्री २६ दिनाङ्कपर्यन्तं चलितमासस्य वेतनं दातुं निर्देशं दत्तवान्।

हिमाचली शोधकर्ता हड़प्पलिया: भाषायाश्च कुञ्जीम् आविष्कृतवान्, सर्वेषां ४,००० शिलालेखानां विज्ञप्नम् अकरोत्

हिमसंस्कृतवार्ता: - नवदेहली। अधुना राष्ट्रियराजधानी दिल्लीनगरे निवसन् हिमाचलीसंशोधकः कर्करोगविशेषज्ञः च प्राध्यापकः (डॉ.) पुनीतगुप्ता हड़प्पालियाः भाषायाश्च गुप्तभेदं गूढरहस्यं च सफलतया विवृतवान्। सिन्धुलिप्याः व्याख्या ५००० वर्षेभ्यः अत्यन्तं आह्वानपूर्णविषयेषु अन्यतमः अस्ति। राष्ट्रीयराजधान्यां सिन्धु-उपत्यकासभ्यतायाः व्याख्यानस्य विषये अद्यतनव्याख्यानस्य अनन्तरं प्रोफेसर (डॉ.) पुनीतगुप्तावर्याय संस्कृतिमन्त्री गजेन्द्रसिंहशेखावतेन संस्कृतिमन्त्रालयेन प्रकाशितानां सर्वेषां २० कृतीनां सारः प्रस्तुतः।

भारते प्राचीनपाण्डुलिपिनां विश्वस्य समृद्धतमः संग्रहः अस्ति, येषु देशस्य पारम्परिकज्ञानं सांस्कृतिकन्यासानां च समाहिताः प्रायः एककोटिग्रन्थाः सन्ति ताडपत्रेषु, बर्चस्य वल्कलेषु, पटेषु, हस्तनिर्मितेषु कर्गदेषु, अन्येषु तत्सदृशेषु पदार्थेषु उक्तीर्णाः एताः पाण्डुलिप्याः "राष्ट्रस्य जीवितस्मृतिः, तस्य सभ्यतादात्म्यस्य आधारः च" इत्यनेन सह भारतस्य प्राचीन-इतिहासस्य प्रतिनिधित्वं कुर्वन्ति। हड़प्पाएशिलालेखानां विकोडीकरणे कार्यं कुर्वतां बहूनां विशेषज्ञानां मध्ये प्राध्यापकस्य (डॉ.) पुनीतगुप्तस्य कार्यं विलक्षणम् अस्ति। तस्य एकमात्रं प्रतिरूपं यत् सिन्धुलिपिं द्विकक्षीयं अबुगिडा लेखनव्यवस्था इति वर्णयति। अस्मिन् प्रायः ४,००० उक्तीर्णवस्तूनाम् उपरि दृश्यमानानां प्रायः ७०० चिह्नानां, संयोजनसमूहानां (एककं संयुक्तं च) परिचयं करोति।

एकः कैसरविशेषज्ञः इति नाम्ना डॉ. पुनीतगुप्ता जिह्वा-कवर्कटस्य वाक्-उपरि दुष्प्रभावेभ्यः, कैसर-रोगिणां चिकित्सातः स्वस्थतायाः अनन्तरं ध्वनि-पुनरुत्थानस्य, आध्यात्मिक-जीवविज्ञानस्य (एप्लाइड-आध्यात्मिक-जीवविज्ञानस्य लेखकः) च अन्वेषणं एकीकृतवान् अस्ति तस्य कार्येण ध्वनिसम्बद्धानां हड़प्पाचिह्नानां रहस्यमयार्थस्य अवगमने महत्त्वपूर्णं योगदानं प्राप्तम् अस्ति। प्राध्यापकः (डॉ.) पुनीतगुप्ता इत्यनेन सर्वेषां ४००० हड़प्पालिपिशिलालेखानां विकोडीकरणं कृतम् अस्ति। तस्य अभूतपूर्वकार्येण हड़प्पायाः अन्तरं पूर्यित्वा तस्य लिखितरूपं पुनः स्थापितं अस्ति। प्रथमवारं ७०० तः अधिकानां सर्वेषां चिह्नानां लिपिः पूर्णतया विज्ञपितः (विकोडिकृतः) अस्ति। एतेषां सर्वेषां हड़प्पाचिह्नानां ध्वन्यात्मकमूल्यानां व्यवस्थितं मानचित्रणं सम्पन्नम् अस्ति।

पुनीतगुप्तस्य हड़प्पा-यूनिकोड-प्रस्तावे हड़प्पा-लिपिं यूनिकोड-मध्ये एकीकृत्य मानकीकृत-डिजिटल-फॉन्ट-विकासः अन्तर्भवति। ए.आई.एम.एस-फरीदाबादस्य एकः अभ्यासशीलः ऑनकोलॉजिस्टः तथा च कैसरसेवायाः अध्यक्षः तथा च एम.वी.एन.विश्वविद्यालयस्य प्राध्यापकः। (डॉ.) पुनीतगुप्तस्य मते "हड़प्पासम्मितचिह्नानि मानवस्य हनोः जिह्वागतिषु च जैविकसमरूपतां प्रतिबिम्बयन्ति। हड़प्पाभाषा द्विकक्षीय अबुगिडाप्रणाली (BAPS) इति कथ्यते। हड़प्पाभाषायाः प्रत्येकं विशिष्टोच्चारणं प्रति स्वतन्त्रचिह्नद्वयं (असंयोगचिह्नम्) नियुक्तं भवति। एतत् बा.अ.प. हड़प्पाभाषायाः व्याख्यानार्थं तथा च भारतीयपाण्डुलिपिलेखनार्थं

बहुभाषिकसङ्गणक-कुञ्जीपटलस्य उत्पत्तेः संयुक्तकुञ्जिकां प्रददाति। अधुना एकेन संगणकीयकुञ्जीपटलेन हड़प्पायाः ब्राह्मी, अशोक-ब्राह्मी, कुषाण-ब्राह्मी, प्राकृत, पाली, गुप्त-ब्राह्मी, संस्कृतं, तमिल-ब्राह्मी, श्रीलङ्का-ब्राह्मी, हिन्दी, तेलुगु, मलयालम्, कन्नड, तथा च पूर्ववर्तीनां सर्वासाम् भारतीयलिपीनां, विशेषतः स्वरयुक्तानां च लेखने सहायकं भवितुम् अर्हति।" संस्कृति-मन्त्रालयेन आयोजिते सम्मेलने राष्ट्रीय-अंतरराष्ट्रीय-ख्यातिप्राप्तैः २० प्रतिष्ठितवक्त्राभिः समीक्षकपरीक्षणे भागः स्वीकृतः। यस्मिन् पुरातत्वविदः, एपिग्राफिस्टः, भाषाविदः, अभियंताः, सङ्गणकवैज्ञानिकाः, अर्थशास्त्रज्ञाः, चिकित्साविशेषज्ञाः सम्मिलिताः अभवन्। प्राध्यापकः (डॉ.) पुनीतगुप्तः सम्मेलने एकं सफलतापूर्वकं आदर्शपत्रं प्रस्तुतवान् सः प्रत्येकस्य ध्वन्याः कृते द्वौ प्रतीकौ प्रस्तावितवान्। एकः मानववाण्याः पूर्वध्वनि-चरणाय द्वितीयः पश्चात्-ध्वन्यै यथा आङ्ग्लभाषायामपि बी (B) लघुबीरूपेण बृहद्-बीरूपेण च लिख्यते। प्राध्यापकः (डॉ.) पुनीतगुप्तः लिप्याः समरूपतां हनु-जिह्वा-गतिभिः सह सम्बद्ध्य व्याख्यातवान् यत् मनुष्येषु ऊर्ध्वहनुः नियतं भवति, अधो हनुः तु चलः भवति, हिन्दुषोडषी-व्यवस्थायां १६ देवीभिः सह सम्बद्धानां १६ स्वराणां अनुरूपाः १६ अधोदन्ताः (अ, आ, इ, ई, उ, ऊ, ए, ऐ, ओ, औ, अं, ः, ऋ, ॠ, लृ, ॠ) अपरपक्षे

हड़प्पासंस्कृतौ भारमापनार्थं १६ गुणखण्डानां प्रयोगः कृतः। षोडशोमन्त्र (१६) परम्परा दत्तात्रेयपरम्परया सह निकटतया सम्बद्धा अस्ति, तथैव षोडशो-दत्तात्रेय-परशुराम-कार्तवीर्य अर्जुन-सहस्रबाहु-राम-अत्रि परम्पराः अपि सन्ति। हड़प्पा यूनिकोडविषये पुस्तकं शीघ्रमेव विमोच्यते। डॉ. गुप्तः अपि अवदत् यत् "प्रत्येकम् अक्षरं प्रत्येकं शब्दं च विकोडितम्। अधुना न प्रहेलिका, न परिकल्पना, न अनुमानं, न गणना" इति। संस्कृतिमन्त्रालयस्य अनुसारं भारतं स्वकीयं बहुभाषिककुञ्जीपटलं प्रारभेत्, यस्य उपयोगेन हड़प्पाब्राह्मीतः अशोकब्राह्मीपर्यन्तं, तमिलः, प्राकृतः, सर्वासं आधुनिकलिपीनां च सर्वासं भारतीयलिपीनां च एकदा एव टङ्कनं सम्भवं भवेत्। तस्य अवधारणा अद्वितीया, नवीनता, स्वतन्त्रा च अस्ति। बहुभाषिकभारतीयकुञ्जीपटलदृष्टिः भारतस्य आह्वानं करोति यत् सः स्वकीयं बहुभाषिकं सङ्गणकीयं कुञ्जीपटलं प्रारभेत् यत् संस्कृतं, ब्राह्मी, हड़प्पा च सहितं सर्वासं भारतीयलिपिनां टङ्कनं कर्तुं समर्थं भवति, येन सांस्कृतिकं डिजिटलं च सार्वभौमत्वं सुदृढं भवति, भाषासु लिपिषु च सच्चिदानन्दविश्वनेतृत्वं भारतं कर्तुं शक्नुयात्। धार्मिकाः दार्शनिकपरम्पराः या अविच्छिन्नाः एव तिष्ठन्ति, यथा दत्तात्रेयः, ललिता माता/त्रिपुरा-कार्तिकेय-शिवपरम्परा; जैनपरम्परा (यस्याः पुत्री ब्राह्मी हड़प्पाब्राह्मणस्य प्रथमा शिष्या इति मन्यते); वेदानां (ऋग्वेदिकं, यजुर्वेदिकं, सामवेदिकं च) आयुर्वेदिकचिकित्साविषयकलेखानां च स्पष्टसन्दर्भाः। हड़प्पातः प्राप्तानां पाण्डुलिपीनां अतिरिक्तं भविष्यस्य मार्गदर्शकप्रकाशरूपेण अन्तर्राष्ट्रीयसम्मेलने तेषां ज्ञानस्य संरक्षणाय, अङ्गीकरणाय, प्रसारणाय च प्रयत्नानाम् प्रवर्धनार्थं, तथैव मूलकृतीनां पुनर्स्थापनार्थं च नवीनदिल्लीघोषणा स्वीकृता। संस्कृतिमन्त्रालयस्य अन्तर्गतं ज्ञानभारतं मिशनं प्रमुखपरिकल्पनारूपेण सर्वकारेण प्रारब्धम् अस्ति। अस्य उद्देश्यं देशे सर्वत्र शैक्षिकसंस्थासु, संग्रहालयेषु, पुस्तकालयेषु, निजीसङ्घेषु च धारितानां एककोटिभ्यः अधिकानां पाण्डुलिपीनां सर्वेक्षणं, अभिलेखीकरणं, संरक्षणं, अङ्गीकरणं, सुलभं च करणीयम् हड़प्पालेखनव्यवस्थायां (HWS) मुख्यतया ज्यामितीय-आकाराः, उन्नतवृत्ताः, अर्धवृत्ताः, क्रॉस्, वक्रक्रासाः, त्रिकोणाः, कोणाः, अण्डाकाराः, वक्रवृत्ताः, षड्-तुलिका-वृत्ताणि, तोरणाः, एकतः नवरेखाः, वक्ररेखाः, वृत्तानि, अन्ये आकृतयः च उपयुज्यन्ते स्म एतेषां ज्यामितीयचिह्नानां व्याख्या लेखनसमरूपतायाः, वाक्-अङ्गसमरूपतायाः च उपयोगेन कृतम्। मानवस्य वाक्-अङ्गानाम् (जिह्वा, दन्ताः, तालुः च अधरस्य सापेक्षताया) सममित-अभिव्यञ्जन-स्थानानि विशिष्ट-अभिव्यक्त-ध्वनिभिः सह सम्बद्धानि इति ज्ञातम्। २००० ई.पू. यावत् विश्वे चतुर्विधाः लेखनव्यवस्थाः विद्यमानाः आसन् : मिस्रदेशस्य चित्रलिपिः, सीरियादेशस्य चित्रलिपिः, क्यूनीफॉर्मः, हड़प्पा लेखनव्यवस्था (HWS) च प्रथमत्रयम् ईसापूर्वं ३५०० तः २००० पर्यन्तं अवर्णमाला, अस्वरः, अव्यञ्जनम्, अबुगिडा च एव आसन्। अन्ये प्रमुखाः वर्णमालालिप्याः यथा फीनीशियन्, ग्रीक, रोमन, लाओ फान् अरबी, पुरातनदक्षिण अरबी च २००० ईसापूर्वतः अनन्तरमेव उद्भूताः। ४००० ईसापूर्वतः २००० ईसापूर्वपर्यन्तं परिपक्वा हड़प्पालिपिः मानवतायाः उत्सवस्य प्रतीकं भवति स्म, यत्र व्यञ्जनानां पूर्णार्थरूपयोः प्रयोगः भवति स्म। (बालाकोट, पाकिस्तानं, पौट्री, प्रायशः ४००० ईसापूर्वतः किलामण्डी ग्रामः, तमिलनाडु, पौट्री, प्रायशः १७०० ईसापूर्वम्) अत्र हड़प्पा सांस्कृतिक परिवेशः प्रतिबिम्बितः अस्ति, यस्मिन् हिन्दु परम्पराः सन्ति - हड़प्पा-वैदिक, ललिता-त्रिपुरा सुन्दरी-शिव-कार्तिकेय, दत्तात्रेय-परशुराम, दत्तात्रेय-कार्तवीर्य-अर्जुन, षोडशी-अगस्त्य, हड़प्पन जैन इत्यादयः। अत्र हड़प्पन् सांस्कृतिकपरम्पराः, स्थानीयस्थानानां नामानि, क्षेत्रस्य अन्तः अन्यव्यक्तित्वानि च प्रतिबिम्बितानि सन्ति। प्राध्यापकस्य (डॉ.) पुनीतगुप्तस्य अद्वितीयपरिकल्पना समरूपता, जीवविज्ञानं, ध्वनि-उच्चारणं च आधारितम् अस्ति। हड़प्पनलिप्याः स्वतन्त्रं सत्यापनीयं च रूपरेखां प्रददाति। एषा सफलता गणितस्य, चिकित्साशास्त्रस्य, अध्यात्मस्य, भाषायाः, ब्राह्मणीलिप्याः उत्पत्तिसम्बद्धानां प्रारम्भिकजैनपरम्पराणां च विषये हड़प्पायाः योगदानं पुनः स्थापयित्वा ज्ञानस्य वैश्विक-इतिहासस्य स्थानं पुनः स्थापयति। प्रथमवारं डॉ. गुप्तेन हड़प्पालिप्यां प्रत्येकस्य व्यञ्जनस्य कृते द्वौ विशिष्टौ चिह्नौ (यथा बृहत् लघु अक्षराणि) क्रमशः ४ पृष्ठे

हिमाचलप्रदेशीय: विज्ञानशिक्षकः, नारदोपाध्यायः

श्रीमद्भागवतप्रवचनम्- ३५

सूतदेवः अब्रवीत्- श्रीशुकदेवमुनिः यदा एवं कथयन् आसीत्, तदैव तत्र सभामध्ये प्रह्लादः, बलिः, उद्धवः, अर्जुनः इत्यादिभिः पार्श्वैः सह श्रीहरिः साक्षात् प्रकटीभूतः। तदा नारदः तं भगवन्तं, पार्श्वदानं च यथोचितम् अपूजयत्। श्रीभगवन्तं प्रसन्नं विलोक्य देवर्षिनारदः तम् एकविंशत्यस्य सिंहासनस्योपरि उपावेशयत्। तथा भगवद्भक्तः सर्वे तत्सन्निधौ संकीर्तनम् आरब्धवन्तः। तत्संकीर्तनं द्रष्टुं श्रीपार्वतीदेव्या सह महादेवः तथा ब्रह्मदेवः अपि तत्र समागतौ। कीर्तनम् आरब्धम्। प्रह्लादः स्वतःस्फूर्ततया करतालं गृहीत्वा अवादीत्, एवम् उद्धवः कांस्यवाद्यम् अवादीत्, देवर्षिनारदः वीणावाद्यम् अवादीत्, स्वरविज्ञानकुशलः अर्जुनः रागध्वनिं कृतवान्, इन्द्रः मृदङ्गम् अवादीत्, सनकादयः मध्ये मध्ये जयघोषं कृतवन्तः, एवं शुकदेवः सर्वेषां पुरतः विविधं रसपूर्णम् अङ्गचालनं कृत्वा भावव्यक्तीकर्तुम् आरभत। एतेषां मध्ये परमतेजस्विनी भक्तिः, ज्ञानः, वैराग्यः च नटवत् नर्तितुम् आरब्धवन्तः। एतादृशम् अलौकिकं कीर्तनं वीक्ष्य भगवान् प्रसन्नः जातः, एवमुक्तवान् च- "अहं भवतां कथया, कीर्तनेन च अत्यन्तं प्रसन्नोऽस्मि, अस्मिन् समये भवतां भक्तिभावः मां वशीकृतवानस्ति। अतः भवन्तः मत्तः वरं याचन्तु" इति। भगवतः एतद्वचनं विश्रुत्य सर्वे अत्यन्तं प्रसन्नाः जाताः, तथा प्रेमाद्र्चितेन एवम् अकथयन्- " भगवन्! अस्माकम् इयमेव अभिलाषा अस्ति यत् भविष्यत्कालेऽपि यत्र यत्र सप्ताहकथा भवेत्, तत्र तत्रैव एतैः पार्श्वैः सह भवान् अवश्यम् समागच्छेत्। अस्माकम् एतन्मनोरथं पूर्णं करोतु" इति। भगवान् 'तथास्तु' इत्युक्त्वा ततः अन्तर्धानः अभूत्। तत्पश्चात् नारदः भगवतः एवं पार्श्वदानं चरणं लक्ष्मीकृत्य सविचर्यं प्राणमत्, तथा पुनः शुकदेवं, तपस्विनः च नमस्कृतवान्। कथामृतस्य पानेन सर्वे महान्तम् आनन्दम् अनुभूतवन्तः, तेषां समस्तसंशयः नष्टोभूतः। पुनस्ते सर्वे स्वस्थानं प्रति प्रस्थितवन्तः। तत्समये शुकदेवः स्वपुत्राभ्यां सह भक्तिं स्वशास्त्रे संस्थापितवान्। तस्माद्धि भागवतस्य सेवनेन श्रीहरिः वैष्णवानां हृदये समागत्य विराजते। यः दरिद्रतायाः दुःखचरेण सन्तप्तः स्यात्, यः मायापिशाच्या मर्दितः स्यात्, यश्च संसारसमुद्रे पतितः स्यात् इत्येतादृशानां कल्याणाय हि श्रीमद्भागवतं सिंहानां कुर्वन् अस्तीति, शुभम्। (माहात्म्यम् - ०६/८४-९२)।

हिमाचली शोधकर्ता चिह्नितौ, येन अक्षराणां अपेक्षया कार्यात्मकं लिखितभाषाव्यवस्था अस्ति। अस्मिन् शोधकार्ये हड़प्पालिपि पूर्णतया ध्वन्यात्मकं, सममितं, व्यवस्थितं च लेखनव्यवस्थारूपेण स्थापयति, यत् हड़प्पा ज्ञानस्य आधाररूपेण स्थापयितुं सज्जः अस्ति।

पुनीतगुप्ता इत्यनेन विद्यमानानाम् सर्वेषां ४००० हड़प्पनशिलालेखानां अर्थनिर्धारणे क्रान्तिकारी सफलतायाः घोषणा कृता, तेषां प्रथमं सम्पूर्णं विकोडीकरणं कृतम् अभिनव-अङ्गीय-रङ्ग-सङ्केतन-प्रणाल्याः उपयोगेन डॉ. गुप्तः परिकल्पना-अनुमानानाम् आधारेण हड़प्पा-अक्षराणां शब्दानां च अक्षर-अक्षर-शब्द-शब्द-विकोडं कृतवान्। डॉ. पुनीतगुप्ता (एमबीबीएस, एमडी, डीएनबी, डीएम, एमबीए) द्वारा लघु-बृहत्-अक्षरैः युक्तं हड़प्प-अबुगिडा-इत्येतत् प्रथमवारं चिकित्सा-ध्वनिविज्ञानस्य उपयोगेन ज्ञातम्।

बी.सी.सी.आई. इत्यनेन एशिया-कप-क्रीडाकाले अनुचितकार्याचरणविषये पाकिस्तानस्य क्रिकेट-क्रीडकौ हरीस राउफ्, साहिबजादा फरहान् इत्यम् विरुध्य आई.सी. सी. इत्यत्र परिवादः दत्तः

हिमसंस्कृतवार्ता: - भारतीय-क्रिकेट-नियन्त्रणमण्डलेन (बीसीसीआई) पाकिस्तानस्य क्रिकेट-क्रीडकयोः साहिबजादा फरहान-हरिस-रौफ-योः विरोधे आधिकारिकतया प्रतिवेदना पञ्जिकृता। या अशिष्टता विरोधे एशिया-कप सुपर-४-क्रीडायाः समये विहितम्। भारतीय दलेन अस्मै दुर्व्यवहाराय कठोर क्रियान्वयनाय याचितम्।

अध्येता इत्यस्य वार्ता-संवादः

नन्दिनी- नमो वः। अद्यतने 'अध्येता' इत्यस्य वार्ता-कार्यक्रमे स्वागतं करोमि। नमस्ते काव्ये।
काव्या- नमस्ते नन्दिनि। अद्य मया एका मुख्या वार्ता पठिता। लदाख-प्रदेशे विरोधस्य पृष्ठतः स्थितः सोनम-वाङ्मयः इदानीं केन्द्रेण हिंसायाः कारणेन आक्षिप्तः।
नन्दिनी- एषा तु चिन्तनीया वार्ता। यः विरोधस्य आरम्भं कृतवान्, स एव इदानीम् आक्षिप्तः। अधुना अपरा वार्ता। महाराष्ट्र-राज्ये एका हृदयविदारका घटना घटिता। वैद्यकीय-प्रवेश-परीक्षायां सर्वोच्चस्थानं प्राप्तवान् छात्रः, 'अहं वैद्यशास्त्रं पठितुं न इच्छामि' इति उक्त्वा, स्वप्राणान् त्यक्तवान्।
काव्या- अहो, एतत् तु अतीव दुःखदम्। सर्वोच्चस्थानं प्राप्य अपि सः छात्रः प्रसन्नः नासीत् इति महती विडम्बना। इदानीम् अहं प्रौद्योगिकी-सम्बद्धां वार्तां वदामि। भारतस्य न्यायालयेन 'एक्स-कॉर्पो' इति एलन-मस्कस्य संस्थायाः याचिका निरस्ता। सर्वकारस्य आन्तर्जालिक-विषय-नियमानां विषये सा याचिका अभूत्।
नन्दिनी- आन्तर्जालिक-स्वतन्त्रतायाः विषये एषः महत्त्वपूर्णः निर्णयः। अन्ते च एका कौतुकपूर्णा वार्ता। अण्डमान-निकोबार-द्वीपसमूहे स्थितः भारतस्य एकमात्रः सक्रियः ज्वालामुखी, बैरन-द्वीपस्य ज्वालामुखी, पुनः उद्भूतः।
काव्या- प्रकृतेः प्रकोपः तु आश्चर्यकरः। अद्यतनीनाः वार्ताः समाप्ताः। धन्यवादाः नन्दिनि। पुनः मिलामः।

हिमसंस्कृतवार्ता: ईदर-धीरजः

आजगन्मातुराहानम्

मर्त्ये नु श्रूयते सद्यश्शरत्सुरागरागिणी अवतरति वै पश्य वैश्विकजननी मणी ।१।
डयन्ते पक्षिणो रम्याःकृत्वा कलकलाध्वनिम् सरोवरेऽपि पुष्पाणि सन्ति विकशितानि किम् ।२।
ग्राममुण्डेषु दाण्डेषु सुमानि मण्डितानि खे नदीतीरेषु गुल्मेषु दृश्यानि रञ्जितानि हे ।३।
प्रभाते मधुरावातो वातायते भवे मुदा सुखिता हर्षिता बाला मुदिताश्च तदा तदा ।४।
पुष्पाणि गन्धयुक्तानि फुल्लितानि विभान्ति शम् आनन्दयन्ति सामोदं काशयन्ति च ग्रामकम् ।५।
तारकाखचिताकाशे शीतलरश्मिसारितः शरत्कालस्य चन्द्रस्य शोभा संशोभते ततः ।६।
नश्यतां नश्यतां भीतिलस्यतां लस्यतां मतिः रम्यतां रम्यतां रामो रस्यतां रस्यतां रतिः ।७।
माता दयामयी वार्ता प्रेषयति समन्ततः आगच्छामि भवे सद्यःकल्याणकारिणी यतः ।८।
शुम्भस्य नाशने चापि निशुम्भस्य विनाशने घातने महिषस्यापि मामकागमने जने ।९।
पश्यतु करवालम्भे करालवदनाञ्च माम् दुष्टतानाशने कृष्णां शिष्टारक्षणे रमाम् ।१०।
अस्मि सरस्वती साक्षात् विद्यादानेति प्राञ्जला ऐश्वर्यकारिणी नूनं लक्ष्मीश्च शुभमञ्जुला ।११।
आजगज्जननी माता,त्वयाहि करुणामयी त्वमेव सन्ततेधार्त्री रक्षति ममतामयी ।१२।
फुल्लपुष्पाणि नीतानि गीतानि ललितानि च चितानि मिष्टकानीह त्वत्कृते ह्यर्पयामि ह ।१३।
स्वागतं कुर्महे तेऽत्र पुष्पमाल्यादिभिस्सदा लडुकमर्पयामश्च भोगद्रव्याणि हे मुदा ।१४।
आनन्दकन्दसन्दोहे चन्दनस्यन्दनाम्बिके वाद्यानि वादयामो नु तवापि स्वागते शिवे ।१५।
तव शंसाहमे श्रोतुं वाणीं वीणानिध्वनिम् प्रणमामो नमामस्त्वां नारायणीं सनातनीम् ।१६।

रचयिता - डा. रुरुकुमारमहापात्रः (अध्यापकः) राष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः, तिरुपतिः

म.म.यो.वैदिकविश्वविद्यालये "भूजल-जागरूकता" इत्येकदिवसीया संगोष्ठी सुसम्पन्ना

हिमसंस्कृतवार्ताः। महर्षिमहेशयोगवैदिकविश्वविद्यालये, ब्रह्मस्थान(भारतस्य भौगोलिककेन्द्रबिन्दुः)-करौदी,कटनी,मध्यप्रदेशे केन्द्रीय भूजल बोर्ड, भोपाल द्वारा "भूजल-जागरूकता" कृता यत्र विश्वविद्यालयं परितः विद्यमानेषु विभिन्नेषु ग्रामेषु समागतानां कृषकयूनां कृषकमहिलानां कृते च विशेषप्रशिक्षणस्य सफलायोजनं कृतम्। अमुष्मिन् जलजागरूकताकार्यक्रमे विश्वविद्यालयस्थविधिविभागेषु विभागप्रमुखाः, आचार्याः, सहाचार्याः, सहायक आचार्याः, अतिथि अध्यापकाः, छात्राः, कर्मचारिणश्च प्रशिक्षणम् अवान्नुवन्। सर्वेपि प्रतिभागिनः प्रशिक्षणकार्यस्य भूरि भूरि प्रशंसा कृता। पौनः पुण्येन ईदृशं प्रशिक्षणम् अस्माकं विश्वविद्यालये भवत्विति विश्वविद्यालयाधिकारिन् न्यवेदयन्। आभ्यां द्वाभ्यां संस्थाभ्याम् अद्य भारतस्य भौगोलिककेन्द्रबिन्दौ केन्द्रीय भूजल बोर्ड इत्यस्य वैज्ञानिकाधिकारिभिः बहुसंख्यकैः अध्यापकैः छात्रैश्च स्वच्छता-अभियानं वृक्षरोपणकार्यं च कृतम्।

